

Социалната психология като научна област

Доц. С. Цветкова, д.пс

Произход и развитие на социалната психология

- **НАЧАЛЕН ЕТАП**

Въпроси: как трябва да се разглеждат хората; по какъв начин хората се социализират; как се приемат и упражняват нормите на обществото и културата; каква е връзката между индивида и обществото; каква е социалната природа на човека и др.

Различието в отговорите е предпоставка да се оформят течения и школи в руслото на философията.

Платон изтъква първичността на обществото - държавата над индивида, който за да стане социален, следва да бъде обучен и да положи образование под наблюдението на авторитети. Платон разглежда влиянието на груповата организация върху съвместната работа на хората.

Според Аристотел човекът е социален по природа. Това доверие към природно социалното облекчава съвместния живот. Благодарение на него семейството, племето и съответно държавата стават естествени образувания

Два подхода - ***социо-центриран и индивидуално-центриран подход.***

- Първият подход е насочен към функционирането на социалните структури и системи, които формират индивидуалния опит и поведение.
- Вторият подход фокусира индивидуалните особености и социално презентиране, което детерминира облика на социалните общности.

- Реформаторското течение поставя разума за обяснение на човешкото поведение, а не мистицизма.
- У. Хобс утвърждава идеята за “властовата мотивация”, според която стремежът за власт обяснява междуличностните, държавни и междудържавни конфликти.
- Идеите на Хобс се доразвиват от Дж. Бентън

- **Бентън** обяснява индивидуалните различия от гледна точка на мотивираността за удовлетворяване на стремежа за удоволствие.
- **Хедонизмът** обяснява социалното поведение като закономерност, свързана с избор на такова подходящо социално поведение, което води до насищане на удоволствието от общуване и до избягване на негативи като болка и мъка.

-
- **О. Конт**, основоположник на позитивизма, утвърждава идеята за познанието като водещо в развитието на социалната еволюция.
 - Предпоставките за появата на научната област се свързват с развитието на ***естествените науки***.

ПЪРВИ ПЕРИОД – Възникване на социалната психология

- Социалната психология възниква въз основата на две течения:

*народопсихология и психология на
тълпата*

- **Народопсихологията** е израз на теоретичните идеи на Хайдер, Хегел, Хумболт. Немските теоретици приемат безпрекословно понятията “народ”, “дух”, “разум”, които са в основата на народопсихологията и които определят принадлежността на индивида към “нацията”.
- В. Вунд (1832-1920) утвърждава идеята, че природата на индивида е социална, с което подкрепя тезите на германските идеолози.

-
- Още през XVIII в. **А. Месмер** твърди, че човешката жизнена енергия може да се повиши чрез хипнозата (сугестия и магнетизъм). Хипнозата снижава активността на съзнанието и води до превръщането на “болния” на управляем и примитивен обект.
 - След откритията на **Пастър** и **Кох** за бактериалните зарази, се манифестира идеята, че хората могат да се заразяват умствено.

-
- **Г. Льобон** (френски лекар и социолог) възприема и развива идеята за психология на тълпата – социалната “зараза” се обяснява с кръговата реакция и междуличностната стимулация.

- Понастоящем народопсихологията и психологията на масите са научни клонове на социалната психология.
- 1908 г. се приема за годината, в която се заражда съвременния вариант на социалната психология с публикуването на трудовете на **Е. Рос** (1866-1951) “Социална психология” и на **Д. Макдугъл** (1871-1931) “Въведение в социалната психология”.

- **Трудът на Рос** разглежда въпроси като функционирането на “колективния мозък”; психология на тълпата; социалните правила; междуличностните отношения, при които индивидуалните презентации са субординирани от колективните
- **Трудът на Макдугъл** акцентира върху въпросите за биологичния и социалния фундамент на поведението, което е свързано с мотивационните възможности на индивида. Според Макдугъл инстинктите са основата, върху която се изгражда мотивацията за социално поведение.

- Според американските учени 1924 г. е годината, в която социалната психология получава независим статут с публикуването на програмната разработка на Флойд Х. Олпорт “Социална психология” (“Social Psychology”). В сравнение с предходни на нея книги, тя максимално се доближава до съвременната интерпретация на научната област.

-
- В края на 30-те години на ХХ век социалната психология е нова, развиваща се наука, която допринася съществено за разбиране на социалното поведение.

ВТОРИ ПЕРИОД – 40-те - 60-те години на ХХ в.

- Единствено в САЩ социалната психология се институционализира, поради което повечето европейски социални психолози след Втората световна война се обучават и подготвят там

-
-
- Интересите на социалната психология са в областите – групово влияние, принадлежността към група, индивидуалните поведенчески презентации, стратегиите за промяна социалните атитюди.

- **60-те** години на миналия век са свързани с усъвършенстване методите и теоретичните концепции на социалната психология. Активното развитие се бележи от редица изследвания в областта на **теми като** междуличностна привлекателност, изграждане и управление на впечатленията, атрибуцията и аспекти на социалната перцепция, социалното влияние, конформизмът и др.

ТРЕТИ ПЕРИОД – Диференциране на научната област (70-те-90-те години на ХХ в.)

- Много от дискутираните теми от предходния период бележат понататъшно развитие и задълбочаване.

Сред тях особено място заема атрибутивната теория (която дава възможност да разберем причините, които водят до съответното поведение /вкл. и полово/) и половата дискриминация.

В периода 80-те – 90-те години се отчита някои *тенденции*:

- Нарастващото влияние на когнитивните теории.
- Нарастващото влияние на приложенията на емпиричните социални изследвания и социалното познание.
- Нарастващото внимание към социалното разнообразие.